

راهنمای تدوین طرح درس و طرح دوره
مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی جندی
شاپور اهواز
گردآورنده: دکتر نسرين خواجه علي

مقدمه:

طرح درس یا سناریوی آموزشی چارچوبی را طراحی می کند که براساس آن استاد و دانشجو در هنگام تدریس با هدف مشترک و مشخص به یک سو حرکت می کنند . آموزش براساس طرح درس به اساتید کمک می کند تا با برنامه مشخص سرکلاس حاضر شوند، بایدهای آموزشی را بگویند، مطالب درسی را مناسب تر ارائه دهند، تعادلی مناسب میان مطالب درس و طول مدت دوره برقرار کنند و دانشجویان را بهتر و دقیق تر سنجش و ارزیابی نمایند

طرح دوره

عناصر تشکیل دهنده برنامه دوره و طرح درس مشابه بوده و فقط برنامه دوره از کلیت بیشتری نسبت به طرح درس برخوردار می باشد به عبارتی دیگر زمانی که یک درس را برنامه ریزی نمائیم؛ ابتدا این درس را در قالب طرح درس دوره و برای یک ترم یا یک دوره برنامه ریزی کرده و از داخل طرح درس دوره طرح درس های روزانه آن را بیرون کشیده و برنامه ریزی می نمائیم

۱-توصیف دوره آموزشی:.....

۲-نام دوره :

۳-جمعیت هدف :

۴-پیامدهای یادگیری پایان دوره :

پیامدهای شناختی:

پیامدهای روانی حرکتی:

پیامدهای نگرشی:

۵-استراتژیهای ارتقا کیفیت درنظر گرفته شده در آموزش دوره :

۶-محتوای آموزشی دوره :

a. سرفصلهای آموزشی دوره :

b. رفرانسهای آموزشی دوره :

۷-متدهای آموزشی دوره :

۸-تعداد ساعت/ واحد آموزشی :

۹-جایگاههای آموزشی دوره :

۱۰-ارزشیابیهای دوره:

۱- توصیف دوره آموزشی.....:

در جای نقطه چین نام دوره ایی که می خواهید برای آن طرح دوره بنویسید را تایپ کنید . مثلا اگر قصد دارید طرح دوره خود را برای دوره فیزیولوژی (۱) که یک دوره دو واحدی رشته کارشناسی پرستاری است و آن را برای دانشجویان ترم دوم تدریس می کنید بنویسید ، باید در بخش نقطه چین بنویسید "فیزیولوژی ۱" این مطلب را در بخش نام دوره هم بنویسید.

۳- جمعیت هدف:

منظور از جمعیت هدف ، نوع فراگیران دوره شما می باشد . در مثال فوق باید بنویسید: "دانشجویان ترم دوم کارشناسی پرستاری"

۴- پیامدهای یادگیری پایان دوره :

پیامدهای شناختی:

پیامدهای روانی حرکتی:

پیامدهای نگرشی:

برای تکمیل این بخش ابتدا مطلب زیر را مرور کنید :

نوشتن پیامدها و اهداف آموزشی

بر اساس استانداردها، طراحان تدریس باید نتایج مطلوب تدریس (پیامدهای یادگیری) را با واژه های مبتنی بر عملکرد (اهداف عملکردی) تشریح نمایند. طراحان درس باید برای نوشتن پیامدهای یادگیری یا همان اهداف عملکردی « تحلیل وظیفه یا مفهوم » و « تحلیل فراگیر » را انجام دهند چرا که منشاء اهداف عملکردی و یا پیامدهای پایان دوره، وظایف شغلی است که فرد بر اساس نقشهای مختلف خود بر عهده می گیرد . اهداف عملکردی آنچه را که فراگیران باید در پایان یک تجربه آموزش برنامه ریزی شده بدانند، انجام دهند یا احساس کنند را بطور ملموس و قابل درک بیان میکنند. پیامدهای یادگیری ممکن است در سطح رشته (اهداف کلی رشته -مثلا زمان فارغ التحصیلی) ، فازهای برنامه (اهداف حد واسط- مثلا فاز علوم پایه پزشکی یا دندانپزشکی) و بلاخره دوره (پیامدهای پایان دوره مثلا دوره بیوشیمی رشته پرستاری) تعریف شود . در همینجا توجه کنید که هر یک از پیامدهای یادگیری یک دوره ممکن است که از چندین هدف رفتاری تشکیل شود که در زیر مجموعه آن قرار گیرد و هر یک از آنها در یک یا چند درس تامین گردد. تقسیم بندی و سطح بندی پیامدها و اهداف یادگیری یکسان است که در زیر با آنها آشنا می شوید

هدف نویسی (اهداف آموزشی) باید حداقل شامل دو مورد از سه بخش عملکرد باشند. پیامدها / اهداف باید به صورت واژههایی تعریف شوند که (Conditions) و شرایط (Criteria) اندازه گیری اهداف را میسر نمایند . هر یک از بخشهای این اهداف به شرح زیر تعریف می شوند:

- آنچه فراگیران باید در پایان درس بتوانند انجام دهند (Performance).

- تا چه حد خوب باید بتوانند آن کار را انجام دهند (Criteria).

- و چه شرایطی باید وجود داشته باشد یا چه تجهیزاتی تا آنها بتوانند آن عملکرد را به نمایش بگذارند. (Conditions)

(Performance) بخش عملکردی یک هدف آنچه را که فراگیر در پایان دوره بخوبی و با مهارت انجام خواهد داد، بیان میکند. این جزء یک فعالیت یا رفتاری است که باید در طول دوره یاد گرفته شود و پس از آشناسان داده شود. جمله عملکرد همیشه دارای یک فعل است و انتخاب آن معمولاً به نوع وظیفه‌های که باید یاد گرفته شود، مربوط است

بخش معیار (Criteria) یک هدف تشریح میکند که تا چه حد فراگیر باید خوب عمل کند تا عملکرد او قابل پذیرش محسوب شود. این بخش باید قابل اندازه گیری باشد. مقیاسها را میتوان برحسب کمیت، کیفیت، هزینه، زمان یا الزامات مشتری بیان نمود. معیارها را میتوان از کارهای گذشته، نیازهای فعلی عملکرد، طرحهای سازمانی آینده، پژوهشهای آکادمیک و دولتی، پژوهشهای مشتری محور، بهینه کوی، و منابع دیگر استخراج نمود. معیارها بر دو نوع هستند: معیارهای فرآیند و معیارهای نتیجه. یک معیار فرآیند شرح میدهد که فراگیر تا چه حد خوب باید یک وظیفه را انجام دهد. و معیار نتیجه هم نتیجه انجام آن وظیفه را اجرای الگوهای ایمنی سازمان، « پیروی از رویه های سازمانی » : تشریح میکند. مثالهایی از معیارهای فرآیند عبارتند از نمونه هایی از معیارهای نتیجه میتواند شامل موارد زیر باشد: « در مدت ده دقیقه » و « با کمتر از سه خطا »، « رضایتمندی مراجعین »

بخش شرایط (Conditions) هدف به این سؤال پاسخ میدهد: برای اینکه این عملکرد توسط فراگیر نشان داده شود، چه تجهیزاتی یا منابع دیگری لازم است؟ به مثال زیر توجه کنید:

دستیار سال چهارم زنان در حضور استاد سه مورد زایمان دیستوسی شاخه را با ۹۰٪ صحت انجام دهد. حضور استاد: شرایط

۹۰٪: معیار

انجام دهد: عملکرد

طبقه بندی پیامدهای یادگیری (اهداف عملکردی) : طراحان درسی بیان اهداف عملکردی را با شناسایی انواع اهدافی که باید نوشته شود، شروع میکنند. مدرسین با توجه به طبقه بندی وظایف که قبلاً در فرآیند طراحی تدریس آماده شده است باید مشخص کنند که هر هدف به کدامیک از سه حیطه زیر تمرکز دارد :

۱-دانش (knowledge)

۲-نگرش (attitude)

۳-مهارت (skill)

بلوم و همکارانش (۱۹۵۶) این سه حیطه یادگیری را تعریف کردند. اهدافی که بر افزایش دانش فراگیران تمرکز دارد، اهداف شناختی (cognitive objectives) اهدافی که بر تغییر نگرشهای فراگیران تمرکز دارد، اهداف نگرشی (affective objectives) و اهدافی که بر ایجاد مهارتهای حرکتی متمرکز است اهداف روان حرکتی (psychomotor objectives) نام دارند. دانش به معنی حقایق و اطلاعات ضروری برای انجام یک شغل یا وظیفه است. مهارتها شامل توانایی رفتار به روشی است که با عملکرد موفق شغلی همراه است و نگرشها احساساتی در مورد عملکرد هستند که به دیگر افراد ابراز میشوند. هر یک از این سه حیطه شامل سطوحی است که از پایین به بالا پیچیدهتر میشوند. طراحان درس از طریق شناسایی سطحی از هر حیطه که میخواهند فراگیران را به آن سطح برسانند شروع به نوشتن طرح دوره و طرح درس خود می کنند.

نوشتن پیامدهای یادگیری (اهداف عملکردی)

برای نوشتن اهداف عملکردی طراحان درس باید با جمله زیر یا با کمی تغییر در آن کار را شروع کنند: در پایان این درس فراگیران باید بتوانند....

سپس باید ضمن بیان معیارها و شرایط، بخش عملکردی (performance) هدف را با استفاده از افعال مناسب بنویسند(افعال مربوط به هر یک از سه حیطه شناختی، عاطفی و رفتاری در صفحات بعد ارائه شده است).

اجتناب از اشتباهات متداول در نوشتن پیامدهای عملکردی :

- ۱- از نوشتن اهداف دارای کلمات زیاد اجتناب کنید و تا حد امکان آنها را با کلمات کمتری بنویسید.
- ۲- از زبان مبهم استفاده نکنید. کلمات و عباراتی از قبیل فهمیدن، آشنایی با دانستن نباید استفاده شود.
- ۳- هنگام تشریح شرایط ضروری، از نوشتن لیست طولانی تجهیزات و منابع مورد نیاز برای اجرای وظیفه خودداری کنید. فقط وسایلی و منابعی را بنویسید که برای یک فرد منطقی و معقول مشهود نباشد

حیطه شناختی (Cognitive domain)

حیطه شناختی (Knowledge) دانش فراگیران را مورد هدف قرار می دهد . سطوح مختلف حیطه شناختی همراه با توضیحات و تعاریف آنها و همچنین افعال هر سطح در جدول شماره ۱ و شکل زیر آن آورده شده است . آنها را بدقت مطالعه نموده و در حد امکان تلاش کنید با درک آنها ، این افعال را بخاطر بسپارید .

جدول ۱: سطوح مختلف و فعلهای رفتاری هر سطح در حیطه شناختی

طبقات	توضیح	فعلهای رفتاری که باید برای تعریف اهداف آموزشی هر سطح بکار برد(به صورت زمان حال ساده و سوم شخص مفرد)
دانش (Recall)	اصطلاحات متداول را میدانند. مفاهیم اساسی را میدانند. روشها را میدانند.	تعریف میکند. توصیف می کند. مشخص می کند. فهرست میکند. نام می برد. تکرار می کند. بیان میکند. جور میکند. نسخه برداری میکند.
درک و فهم (فهمیدن) (Comprehension)	اصول را میفهمد. تئوریهها را میفهمد. قوانین را میفهمد	مثال میزند. حل می کند. ترجمه می کند. تمیز میدهد. تخمین می زند. توضیح می دهد. بسط میدهد. تعمیم میدهد. بازنویسی می کند. خلاصه میکند. پیش بینی میکند. شناسایی میکند.
کاربرد (Application)	مفاهیم و اصول را در موقعیت جدید به کار میبرد. قوانین و نظریه ها را در موقعیتهای عملی به کار میبرد.	تمرین حل میکند. طبقه بندی میکند. تغییر میدهد. محاسبه میکند. نمایش می دهد. کشف می کند. اندازه گیری. کنترل میکند. تغییر میکند.
تجزیه و تحلیل (Analysis)	ساختار یک اثر هنری را تجزیه و تحلیل میکند. جداول و نمودارها را تجزیه و تحلیل میکند. یک متن ادبی را تجزیه و تحلیل میکند.	به اجزاء تقسیم میکند. با نمودار نشان میدهد. مجزا میکند. تجزیه میکند. تفکیک میکند. جدا میکند. ربط میدهد. بحث میکند
ترکیب (Synthesis)	اصول و قواعد را با یکدیگر ترکیب میکند. طرح جدیدی ابداع میکند. مطالب را با یکدیگر ترکیب میکند.	طبقه بندی میکند. درهم میآمیزد. افشاء می کند. تجدیدنظر میکند. بسازنویسی می کند. سخنرانی میکند. داستان مینویسد. شعر می سراید. تجدید سازمان میکند. مدون میکند. نمودار تهیه می کند. گروه بندی میکند.
ارزشیابی (Evaluation)	یک اثر هنری را ارزشیابی میکند. روشهای تدریس را ارزشیابی میکند. قوانین یادگیری را ارزشیابی میکند.	ارزشیابی میکند، مقایسه میکند. نتیجه گیری میکند. انتقاد میکند. تفسیر میکند. ربط می دهد. قضاوت میکند. داوری میکند. نمره میدهد. حمایت میکند.

لازم به ذکر است که یکی از دانشجویان آقای بلوم (۲۰۰۱) تغییراتی در سطوح حیطة شناختی ایجاد کرد بدین ترتیب که پس از سطح تحلیل (analysis) سطح ارزشیابی (evaluation) و سپس خلق کردن، ترکیب یا ایجاد کردن (creating) را به عنوان سطح آخر حیطة شناختی طبقه بندی کرد. بعنوان یک مثال از سطح Creating میتوان از طراحی یک ماشین جدید برای انجام یک کار خاص نام برد.

حیطه عاطفی (Affective domain)

حیطه عاطفی، احساسات، عواطف و نگرش را هدف قرار می دهد. سطوح مختلف حیطه عاطفی همراه با توضیحات و تعاریف آنها و همچنین افعال هر سطح در جدول شماره ۲ و شکل زیر آن آورده شده است. آنها را بدقت مطالعه نموده و در حد امکان تلاش کنید با درک آنها، این افعال را بخاطر بسپارید.

جدول ۲: سطوح مختلف و فعلهای رفتاری هر سطح در حیطه عاطفی

طبقات	توضیح	فعلهای رفتاری که باید برای تعریف اهداف آموزشی هر سطح بکار برد(به صورت زمان حال ساده و سوم شخص مفرد)
دریافت (Receiving)	نسبت به اهمیت یادگیری، آگاهی نشان میدهد. نسبت به نیازهای انسان و مسائل اجتماعی حساسیت نشان میدهد. با دقت به فعالیتهای کلاس توجه میکند	میپرسد. انتخاب میکند. دنبال میکند. قرار میدهد نام میبرد. اشاره میکند. توصیف می کند. مشخص میکند. با دقت گوش میدهد. سؤال میکند. می نشیند ارائه میدهد
واکنش (Responding)	قوانین مدرسه را رعایت میکند. برای انجام کاری ویژه، داوطلب میشود. از مطالعه شعر و ادب لذت میبرد	پاسخ میدهد. کمک میکند. موافقت میکند. اجابت میکند. پیروی میکند. بحث میکند. تبریک میگوید. اجرا میکند. تمرین میکند. میخواند. گزارش میدهد
ارزشگذاری (ارج نهادن) (Valuing)	به نقش علم و زندگی روزمره ارج مینهد. نسبت به رفاه و آسایش دیگران علاقه نشان میدهد. خود را در قبال پیشرفت اجتماعی متعهد میداند.	کامل میکند. پیشقدم میشود. دعوت میکند. ملحق میشود. پیشنهاد میکند. سهیم میشود. کار میکند. مطالعه میکند. تحسین میکند. تشکر میکند.
سازماندهی ارزشها (Organization)	نقش برنامه ریزی منظم در حل مسائل را میشناسد. مطابق تواناییها، علایق و اعتقادات خویش برنامههای برای زندگی خود تدوین میکند	طرفداری میکند. تغییر میدهد. تنظیم میکند. تلقین میکند. مقایسه می کند. تعمیم می دهد. تعدیل میکند. تغییر میدهد. اصلاح میکند. منظم می کند. سازمان میدهد. ربط میدهد. ترکیب میکند
تبلور کسب ارزش یا ارزشهای سازمان یافته در شخصیت (Characterization)	برای انجام کار مستقل، از خود اعتماد به نفس نشان میدهد. در فعالیتهای گروهی، عملا همکاری میکند. عادات خوب بهداشتی را جذب میکند	اعتقاد دارد. انجام میدهد. تمییز میدهد. تحت نفوذ قرار میدهد. کیفیت چیزی را تعیین می کند. تجدیدنظر میکند. خدمت میکند. ممیزی می کند. گلچین می کند. داوری می کند. قضاوت می کند. حمایت میکند. خدمت صادقانه انجام میدهد.

در اینجا با ذکر یک مثال با سطوح مختلف حیطه عاطفی بیشتر آشنا میشوید:

هر وقت بخواهید اهمیت و ارزش موضوع را در نزد دانشجویان مطرح کنید باید در حیطه نگرشی کار کنید.

مثال: جلب توجه دانشجوی پزشکی به درد بیمار و لزوم اقدام برای تسکین درد

در سطح اول (Receiving) دانشجو به وجود چنین مسئله ای آگاهی پیدا میکند (باید به درد بیمار هم توجه کرد).

در سطح دوم (Responding) دانشجو به درد بیمار حساس شود

در سطح سوم (Valuing) به ارزش توجه به درد بیمار اعتقاد پیدا میکند .

در سطح چهارم (Organizing) دانشجو ارزشها و ایده های مختلف را در کنار هم سازماندهی میکند و این ارزش را در بین ارزشهای خود رتبه بندی میکند.

در سطح آخر (Characterization) دانشجو به یک ارزش خاص معتقد میشود و آنرا در رفتارش تأثیر میدهد و فرد با این صفت (حساس به درد بیمار) شناخته میشود.

حیطه روان حرکتی (Psychomotor domain)

اهداف حیطه روان حرکتی بر مهارتهای فیزیکی که نیازمند هماهنگی مغز و فعالیت ماهیچه ها ست تمرکز دارد . مثلا خم کردن یک لوله در آزمایشگاه که نیازمند بکارگیری مهارت دست یک فرد حرفه ایی است ، نمونه ایی از این اهداف است . دقت کنیم بسیاری از کارهایی که هم اکنون در آزمایشگاهها انجام می شود نیازمند مهارت شناختی بوده و در حیطه روانی حرکتی نمی گنجد . دقت کنیم اهداف روانی حرکتی اهدافی است که نیازمند هماهنگی فعالیت ماهیچه ها با مغز انسان نظیر رگ گرفتن ، لوله تراشه گذاشتن و است . سطوح مختلف حیطه روان حرکتی همراه با توضیحات و تعاریف آنها و همچنین افعال هر سطح در شکل زیر و جدول شماره ۳ آورده شده است . آنها را بدقت مطالعه نموده و در حد امکان تلاش کنید با درک آنها ، این افعال را بخاطر بسپارید

جدول ۳: سطوح مختلف و فعل های رفتاری هر سطح در حیطه روان حرکتی

طبقه	توضیح	فعلهای رفتاری که باید برای تعریف اهداف آموزشی هر سطح بکار برد(به صورت زمان حال ساده و سوم شخص مفرد)
دریافت حسی (Perception)	توانایی استفاده از حواس برای هدایت فعالیت های حرکتی	تشخیص میدهد - میشنود - می بیند - بو میکشد - مزه می کند - لمس می کند
آمادگی (Set)	شامل آمادگی ذهنی ، فیزیکی و عاطفی است. این آمادگی برای پاسخ فرد به موقعیت های مختلف لازم است.	تنظیم می کند- قرار میدهد- پوزیشن میدهد - آماده میسازد- جای میگزارد
پاسخ هدایت شده (Guided Response)	مراحل اولیه یادگیری مهارتهای پیچیده شامل تقلید و آزمایش و خطا	تقلید میکند- شناسایی میکند- کپی میکند - تزییق میکند - تکرار می کند
پاسخ عادت شده (Mechanism)	پاسخهای یادگرفته شده به عادت تبدیل شده و حرکات با اعتماد و مهارت بیشتر انجام میگیرد	تنظیم میکند- میسازد - نشان میدهد- اشاره می کند- مخلوط میکند - دستکاری میکند
عملکرد اتوماتیک (Complex Overt Response)	عملکرد بدون تاخیر و اتوماتیک	هماهنگ می کند - نشان میدهد - عمل می کند - حفظ می کند -
انطباق (Adaptation)	مهارتها بخوبی شکل گرفته و فرد میتواند الگوهای حرکتی را در موارد لزوم تغییر دهد	می سازد - تغییر میدهد - تکمیل میکند - فراهم میکند - اصلاح می کند
ابداع (Origination)	برای مشکل یا موقعیت ویژه الگوهای حرکتی جدید و متناسب خلق میکند	می سازد - خلق می کند - طراحی میکند - تولید می کند-بازیافت می کند

حال لازم است پس از مطالعه این بخش تلاش کنید تا پیامدهای پایان دوره خود را تنظیم نموده و در بخش پیامدهای یادگیری بنویسید . دقت کنید که همین کار در سطح درس هم تکرار می شود با این تفاوت که مثلا هر پیامد یادگیری در دوره ممکن است به چندین هدف رفتاری تقسیم شود که در یک یا چند درس تامین شود

۵- استراتژیهای آموزشی در نظر گرفته شده در آموزش دوره:

استراتژیهای آموزشی انتخاب محتوا، متد و آزمون تعریف شده است . در حقیقت مسیری که انتخاب می کنید تا با طی آن مسیر به اهداف آموزشی خود برسید استراتژی آموزشی نامیده می شود . امروزه راهبردهای نوینی برای ارتقای کیفیت آموزش پیشنهاد شده است که از جمله آنها می توان به مدل ارتقاء کیفیت: **SPICES** آقای هاردن اشاره نمود

SPICES مخفف شش استراتژی به شرح زیر است

student-centered	۱-دانشجو محوری
Problem base learning	۲-یادگیری مبتنی بر مسئله
Integration	۳-ادغام
Community Responsive	۴-پاسخگویی به جامعه
Electiveness	۵-انتخابی بودن
Systematic	۶-- نظام مند بودن

با دخالت دادن بیشتر دانشجویان در فرآیند یادگیری و در نظر گرفتن فعالیتهای بیشتری برای آنان (حتی الامکان فعالیتها و تکالیف بصورت انفرادی باشد) از استراتژی دانشجوی محوری برای ارتقای کیفیت تدریس استفاده کنیم تعیین تکالیف چالشی (نه خیلی ساده و نه بسیار دشوار) مستلزم حمایت نیز هست یعنی باید با اختصاص وقت مناسب آنها را در انجام تکالیف راهنمایی کنیم و حتما تکالیف را بررسی کنیم و بازخورد سازنده بدهیم تا هم انگیزه های آنان برای یادگیری تقویت و هم اشکالات برطرف شود تا در تکالیف بعدی موفقیت بیشتری داشته باشند

Student – centered strategy

اگر محتوای درس و تکالیف را تا حد امکان بر اساس نیاز دانشجویان و متناسب با محل کار آینده آنان و با توجه به رشته تحصیلی شان تنظیم کنید با استفاده از استراتژی مبتنی بر جامعه به ارتقای کیفیت تدریس کمک نموده اید .

Community – based strategy

حل مسئله استراتژی دیگری است که تاثیر بسیار زیادی در ارتقای کیفیت دارد. برای این کار می توانیم به تمرینها یا حل یک مسئله شناختی فکر کنیم. برای سهولت کار می توانیم از سناریو هائی از موقعیت شغلی واقعی خود استفاده کنیم و آن را به شکل یک مسئله بنویسیم

Problem-based learning strategy

۶- محتوای آموزشی دوره:

a. سرفصلهای آموزشی دوره:

در این بخش سرفصلهای دوره که در کلیه جلسات آموزشی این دوره تدریس می کنید باید در یک مجموعه آورده شود . انتخاب سرفصل های دوره علاوه بر اینکه با توجه به سرفصل های برنامه مصوب یک رشته انتخاب میشود باید با توجه به پیامدهای یادگیری دوره نیز تعیین شود مثلا اگر در پیامدهای یادگیری دوره به اداره درد بیمار اشاره شده باشد باید سرفصل هایی از جمله فیزیولوژی درد یا اقدامات موثر برای رفع درد گنجانده شود. ممکن است شما در این بخش از سرفصلهای کلی تری نسبت به سرفصلهای هر دراستفاده کنید . مثلا بنویسید:

۱- پروتئینها

۲- چربیها

۳. آنزیمها

b. رفتارانههای آموزشی دوره:

در این بخش لازم است کلیه رفتارانههای مورد استفاده در دوره لیست شود . مثلا کتاب هارپر

۷- متدهای آموزشی دوره:

در این بخش لازم است کلیه روشهای آموزشی که در درسهای این دوره قصد دارید بکار بگیرید لیست شود. مثلا ممکن است علاوه بر سخنرانی فعال ، بحث گروهی ، آموزش بر مبنای حل مسئله ، ایفای نقش..... را در نظر بگیرید.

۸- تعداد ساعت /واحد آموزشی:

در این بخش لازم است تعداد کل ساعت مورد نیاز برای دستیابی به اهداف این دوره را نوشته شود . مثلا برای دوره دو واحدی تئوری بیوشیمی نوشته می شود : ۳۴ ساعت

۹- جایگاههای آموزشی دوره :

در این بخش لازم است کلیه مکانهایی که برای تدریس این دوره در نظر گرفته اید لیست کنید . مثلا ممکن است در نظر گرفته باشید بخشی از آموزش علاوه بر کلاس درس ، در آزمایشگاه یا بخش بالینی اجرا شود در اینصورت باید نوشته شود : کلاس درس ، آزمایشگاه ، بخش بالینی

۱۰- ارزشیابیهای دوره :

در این بخش لیستی از آزمونهای مختلفی که در بخشهای ارزشیابیهای تکوینی ۲ یا پایانی ۳ برای این دوره در نظر گرفته اید لیست کنید . مثلا ممکن است آزمون تشریحی برای میان دوره / میان ترم در نظر گرفته باشید که ماهیت تکوینی یا بازخوردی (این بدان معنی است که نمره این آزمون ارتباطی با نتایج پایانی ندارد و فقط جنبه بازخوردی دارد) دارد و برای انتهای دوره هم آزمون پایانی تستی در نظر گرفته اید که بخشی از نمره انتهائی هم نقد یک مقاله است ، پس باید بنویسید : امتحان تشریحی میان ترم با ماهیت تکوینی و در پایان دوره MCQ (۱۵ نمره) و نقد مقاله (۵ نمره)

طرح درس (Lesson plan)

در این بخش راهنمای تنظیم طرح درس ارائه می گردد . پیشنهاد می شود یک پرینت از چارچوب زیر گرفته و با مطالعه هر بخش سعی کنید آن را برای یک جلسه آموزشی خود که دوره آن را قبلا نوشته اید تکمیل کنید . سوالات خود در هر بخش را هم بنویسد تا در جلسه حضوری با حضور کارشناسان بر طرف شود . ابتدا یک بار اجزاء آن را مرور کنید . برای سهولت آموزش هر بخش با عدد نشان داده شده است که تدریجا با تعریف و فرایند ثبت هر یک از اجزاء آنها آشنا می شوید .

۱- طرح درس

۲- نام درس :

۳- جایگاه آموزشی :

۴- اهداف پایان درس :

اهداف شناختی:

اهداف روانی حرکتی:

اهداف نگرشی:

۵- سرفصل	۶- مدت	۷- زمان مورد نیاز	۸- وسایل کمک آموزشی	۹- مراجع
۱-				
۲-				
۳-				
۴-				

۱۰- کار/تجربه های عملی/تکالیف :

۱۱- ارزشیابی درس:

۲- نام درس:

نامی برای یک جلسه آموزشی خود انتخاب نموده و در این بخش بنویسید : مثلاً « آموزش آنزیمها »

۳- جایگاه آموزشی:

در این بخش لازم است مکانی که برای تدریس این جلسه در نظر گرفته اید لیست کنید . ممکن است در نظر گرفته باشید در کلاس درس ، در آزمایشگاه یا بخش بالینی اجرا شود. در اینصورت هر یک را انتخاب کردید بنویسید . مثلاً آزمایشگاه

۴- اهداف پایان درس:

اهداف شناختی:

اهداف روانی حرکتی:

اهداف نگرشی:

برای نوشتن این بخش به " نوشتن پیامدها و اهداف آموزشی" مراجعه نموده و بر اساس آن توضیحات این اهداف را بنویسید.

۵- سرفصل

در این بخش سرفصلهایی که قصد دارید در این جلسه تدریس کنید لیست نموده برای هر سرفصل در بخش ۶- متد، روش آموزشی ۷- زمان مورد نیاز ، میزان زمانی که برای تدریس این سرفصل لازم است و در ۸- وسایل کمک آموزشی ، در صورتی که وسایلی نظیر کامپیوتر ، اورهد یا نیاز دارید و در بخش ۹- مراجع ، هم رفرانسه‌های مورد نظر را بنویسید

توجه : برای انتخاب متد آموزشی دقت کنید که باید روش آموزشی مورد نظر شما متناسب با اهداف درس بوده و در حقیقت دستیابی به هدف را امکانپذیر نماید . بدین منظور یکبار دیگر جدول زیر را مرور کنید :

Table 5.2. Matching Educational Methods to Objectives

Education Method	Type of Objective				
	Cognitive: Knowledge	Cognitive: Problem-Solving	Affective: Attitudinal	Psychomotor: Skills or Competence	Psychomotor: Behavioral or Performance
Readings	+++	+	+	+	
Lecture	+++	+	+	+	
Discussion	++	++	+++	+	+
Problem-solving exercises	++	+++	+		+
Programmed learning	+++	++		+	
Learning projects	+++	+++	+	+	+
Role models		+	++	+	++
Demonstration	+	+	+	++	++
Real-life experiences	+	++	++	+++	+++
Simulated experiences	+	++	++	+++	+
Audio or video review of learner	+			+++	+

۱۰-کار/تجربه های عملی/تکالیف :

در این بخش اگر تمرین ، کارگروهی ، سناریو یا تکلیفی در نظر گرفته اید بطور کامل تشریح کنید . نمونه های آن را می توانید در نمونه پیوست مطالعه کنید . بهر حال تشریح کامل این بخش بسیار با اهمیت است تا اگر کسی این طرح درس را مطالعه نمود، بتواند قضاوت کند تا چه حد این طرح امکانپذیر است و دستیابی به اهداف در آن مقدور است .

۱۱-رزشیابی درس :

در این بخش اگر برای پایان درس خود آزمون انتهائی در نظر گرفته اید ، بنویسید . ممکن است هر چند درس یک آزمون در نظر گرفته باشید که آن را هم می توانید در بخش خود بنویسید . در اینجا هم باید به تناسب شیوه های آزمون با اهداف آموزشی دقت کنید . این موضوع را می توانید در درس مربوطه مرور کنید

نکاتی برای نوشتن بهتر طرح درس

- طرح درس خود را همانگونه که در حال حاضر اجرا و تدریس می کنیم بنویسیم .
- در حیطه شناختی ۴ باید دقت کنیم که اشتباه رایج این است که معمولا اهداف سطوح پایین مانند نام بردن و تعریف کردن را ذکر می کنیم ولی اگر با دقت بیشتری به اهداف آموزشی فکر کنیم می بینیم که در واقع و در نهایت، اهداف سطوح بالاتری مد نظر می باشد که اگر از ابتدا مدرس به آنها و شیوه تحقق آنها فکر نکند، آن اهداف هیچگاه تحقق نمی یابد . پس با خود شرط کنیم که در اهداف پایان دوره همیشه به بالاترین سطح اهداف آموزشی فکر کنیم که این سطوح معمولا در کارشناسی ارشد سطوحی مانند تحلیل کردن و یا ارزشیابی کردن می باشد.
- سعی کنیم در بخش اهداف پایان دوره حتما یک یا بیشتر هدف نگرشی نیز بنویسیم . دقت کنیم که تحقق این اهداف نیز مستلزم برنامه ریزی در طرح درس بوده و باید در هر درس به این اهداف هم فکر کنیم . در نوشتن اهداف این حیطه در جلسات ابتدائی دروس از سطوح پایین تر مانند شروع کنیم و برای جلسات انتهایی درس، اهداف « آگاه شدن » و افعالی از قبیل « دریافت ۵ » سطح استفاده کنیم . بدیهی « انتخاب کردن » و افعالی مانند « سازماندهی » سطوح بالاتر مانند سطح است که برای تحقق اهداف سطوح بالای نگرشی بیشتر از روشهای فعال تدریس مانند بحث گروهی و یا کارهای عملی استفاده کنیم.
- بعنوان یک قانون کلی می توان گفت بهتر است ، مدت زمان سخنرانی را در تدریس خود کاهش دهیم و از روشهای فعالتر مانند بحث و کار در گروههای کوچک و حل مسئله و.... استفاده کنیم. در نوشتن کلیه اهداف تلاش کنیم تا استاندارد آن را نیز تعیین کنیم مثلا بر اساس رفرنس خاصی یا در مدت زمان خاصی یا مثلا با حداکثر ۲ اشتباه (مبنای تعیین معیارها) اشاره شود.

منابع:

- 1-Kern DE,etal. Curriculum development for medical education: A six step approach. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press,2016
- 2-A Practical Guide for medical teachers. John A Dent, Ronald M Harden, Brian D Hodges, Elsevier Limited 2013, fourth edition.
- 3-AMIN, Z. & KHOO, H.E. (2003). Basics in Medical Education. World Scientific Publishing Company, Singapore